

RANGBARANGLIKDAGI QO'ZILARINING TIRIK OG'IRLIGINI
O'RGANISH

Ilmiy rahbar

Amonov Rasul Chorshambi o'g'li,

Bakalavr Ja'habaev Timur Baxadir Uli

Bakalavr Maxsetbaev Baxtiyar Jaqsbay Uli

Bakalavr Radjapov Ul'g'bek Paraxatovich

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va

biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali

Annotatsiya. Bu maqolada__qora ko'l zotiga mansub har xil rangbaranglikdagi qo'zilarining tirik og'irligi o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Rang-barangligi, olmos sur, kumush sur, qo'zilar soni, mayda gulli va o'rta gulli.

Kirish. Qo'zilarning tirik og'irligi – bu asosiy mahsuldorlik ko'rsatkichlarining biridir, ya'ni qo'zi qancha katta va og'ir tug'ilsa, u Shuncha tashqi muhit ta'siriga chidamli bo'ladi, tez o'sadi va kasal bo'lmaydi. Qo'zilarning tirik og'irligi bir qancha sbsblarga bog'liq ravishda o'zgarib turishi mumkin. Bular jumlasiga qo'ylarning zoti, yoshi, jinsi, konstitutsiyasi, urchitish tumani, qo'zining ona qornida rivojlanishi, soni, sovliqning anatomik fiziologik holati va boshqa omillar kiradi va ushbu omillar to'g'risida olimlarimiz quyidagi fikrlarni aytib o'tganlar.

S.Yu.Yusupov (2014) bu ko'rsatkich qorako'l qo'zilarini tug'ilgan paytda baholashda asosiy belgilardan biri hisoblanadi, chunki tirik vaznning yuqori bo'lishi teri sathining kattaligini, mollarning kelgusidagi mahsuldorlik darajasini, cho'l sharoitiga, kasalliklariga chidamliligini va boshqa bir qator xususiyatlarini belgilaydi.

Sh.A.Abduvaitov (1973) ning ta'kidlashicha, chorva mollarning tirik og'irligiga, asosan boqish, asrash, saqlash sharoiti va qo'shimcha oziqa miqdori ta'sir ko'rsatadi.

Tatqiqot maqsadi. Embrional davrda ona organizmidagi muhit sharoiti avlodlarning shakllanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Qorako'l qo'zilarining tirik og'irligi ularning yashovchanligiga chambarchas bog'liqdir.

S.Yu.Yusupov (2016) Hayvonlarning o'sishi nasliy xarakterga ega bo'lib, ushbu salohiyatning yuzaga chiqishi organizm, genotipning tashqi muhitga reaksiyasi natijasida amalga oshiriladi. Bizning tajribamizda qo'zilarining tirik og'irligi quyidagi jadvalda keltirilgan.

Homilaning rivojlanishiga ta'sir etuvchi barcha omillar, uning vazniga ham ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, mazkur ko'rsatkich homila davridagi sharoitning organizmga ta'sir etish juda natijasini ko'rsatuvchi bo'lib hizmat qilishi mumkin.

Qorako'lchilikda bu masala juda muhim o'rin egallaydi, chunki qo'zilarining turli xil tirik vazni turli tuman qorako'l terilarni shakllantiradi.

Tatqiqot manbai va usullari. Qorako'l zotli qo'chqoralaridan go'sht ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligi borasidagi tadqiqotlar Samarqand viloyati Nurobod tumanidagi "Jarquduq yaylovlari" fermer xo'jaligida olib borildi.

Tatqiqot natijalari. Yirik va sog'lom avlod olish ko'p jihatdan sovliqning holatiga bog'liq (M. Egamkulov 2005, U. Kukenov 2010, P. Turapov 2009, A. Gaziev 2009 va boshqalar). Boshqacha qilib aytganda homilaning embrional davrda rivojlanishi uchun sharoit ona organizmida yaratiladi.

A. Gaziyeu (2009) ma'lumotlariga ko'ra mayda gulli tirik vazni kichik bo'lgan sovliqlardan tug'ilganda tirik vazni kichik qo'zilar, katta gulli sovliqlardan esa aksincha yirik qo'zilar olinadi.

X. Tursunov (2008), R. Turganbaev (2018) aniqlashicha, qo'zilar tirik vaznining oshishi bilan mayda gulli va o'rta gulli qo'zilar sonining kamayishi qo'zilar tirik vaznining o'zgarishi hayvonlarning qorako'l teri va qo'zilar sinfining o'zgarishiga olib keladi.

S. Bazarovning (2016) ta'kidlashicha, yirik qo'zilarning terisi og'ir, qalin va jun tolalari uzun, mayda qo'zilar terisi kichik va jun-tolalari o'rtacha bo'ladi.

S. Yu. Yusupovning (2016) ta'kidlashicha, barcha bug'oz sovliqlar bir hil sharoitda boqilishiga qaramasdan turli xil konstitutsiya va rangdagi qo'zilarning tug'ilgandagi tirik vaznida tafovutlar mavjud. Demak, qorako'l qo'zilarning embrional davrda o'sishi, hayvonning jun qoplaminin rangi va konstitutsiyasi bilan bog'liq bo'lgan, ma'lum bir irsiy dastur orqali amalga oshiriladi.

1-jadval

Qo'zilarning tirik og'irligi, kg

Rang-barangligi	Qo'zilar soni	M±m	g	S, %
Olmos sur	105	4,37+0,13	1,2	25,3
Kumush sur	122	4,43+0,15	1,3	23,8

Xulosa

Yuqoridagi jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki Kumush sur rangbarangligi qo'zilar tirik og'irligi nisbatan yuqori bo'ldi 4,43 kg ni tashkil qildi, aksincha Olmos sur rangbarangligi qo'zilar tirik og'irligi nisbatan yengilroq bo'ldi 4,37 kg ni tashkil qildi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдiazимов Ш.А. и др. –Особенности роста и развития каракульских ягнят черной и серой окраски в условиях Кызылкумов. В кн. «научно – технический прогресс в каракулеводстве». Сб. науч. Трудов КазНИИК, Кайнар, 1988, с. 71-74.
2. Абдурахмонов С. –Некоторые биологический особенности каракульский овец различных генераций. В сб. Селекция и условия разведения каракульских овец с вопросами воспроизводства. Сб. научных трудов ВНИИК, Ташкент, 1983, с. 14-21.
3. Арапов П.В., Петров В.А. – К вопросу о наследовании окраски сур смушек каракульских овец. М. Внеш. Торг, издат., 1928, с. 7-13.

4. Асанов А. – Влияние факторов кормления на половую потенцию каракульских баранов-производителей в условиях жаркого климата пустынь юга Казахстана. Международная научно-практическая конф. Молод, ученых аграриев. Шимкент, 2002, с.54.